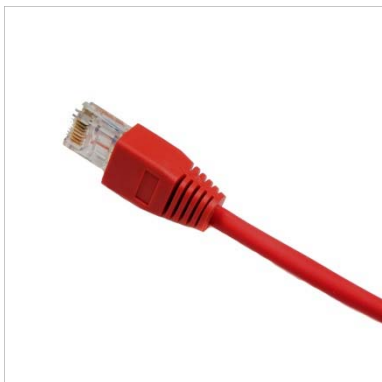

MEDIERNES UDVIKLING 2015
I DANMARK

SPECIALRAPPORT
Journalistiske kvaliteter 1999-2014

Udarbejdet af:

Ida Willig

Mark Blach-Ørsten

Jannie Møller Hartley

Sofie Flensburg

Center for Nyhedsforskning

CBIT

Roskilde Universitet

Januar 2015

Sammenfatning

Denne undersøgelse af "Journalistiske kvaliteter" er en specialrapport i tilknytning til Kulturstyrelsens "Rapportering om mediernes udvikling i Danmark".

Undersøgelsen er udført af Center for Nyhedsforskning på RUC på baggrund af hhv. dokumentanalyse af danske nyhedsmediers formålserklæringer, redaktionelle koncepter og andre dokumenter i 2014; en indholdsanalyse af danske nyhedsmedier i 1999, 2008 og 2012 og et casestudie af dagbladenes finanslovsdækning i 1999 og 2014; samt spørgeskemaundersøgelse af hhv. journalisters, politikeres og borgeres opfattelse af journalistiske kvaliteter i 2014 (se bilag 1 for udførlig beskrivelse af alle metoder).

Udgangspunktet for undersøgelsen er en åben, beskrivende tilgang, og derfor vil rapporten ikke svare på, om kvaliteten i nyhedsmedierne er blevet bedre eller dårligere. Til gengæld fremlægger rapporten en mængde data, der sammen tyder på, at kvaliteten er forandret. Derudover er data åben for fortolkning. Nogle kan mene, at en given udvikling er udtryk for en forbedring af kvaliteten, mens andre kan tolke det samme empiriske faktum, som en forringelse. Vi håber, at empirien kan lægge op til en kvalificeret debat om journalistiske kvaliteter, snarere end at komme med endegyldige svar.

Rapporten bygger på et omfangsrigt, empirisk materiale og spænder over flere forskellige samples og metoder. Overordnet gælder konklusionerne i rapporten alle nyhedsmedier, med mindre der konkluderes eksplicit i forhold til en platform eller en mediegruppe. Dog er der en overvægt af papir- (og til dels net-) aviser i datamaterialet, idet tv og radio dels er mere ressourcekrævende at analysere og dels har en genremangfoldighed, der gør det svært at sammenligne med nyhedsgenrerne på papir og net.

Nedenfor opsummeres først hovedkonklusionerne fra de forskellige delanalyser og dernæst opsummeres konklusionerne på tværs af materialet.

Hovedkonklusionerne fra dokumentanalysen er:

- Ser man generelt på, hvordan danske nyhedsmedier præsenterer deres formål, har langt de fleste en publicistisk selvopfattelse. Nyhedsmedierne ser det som deres opgave at oplyse og give rum for debat. De store dagblade, public service medier og især formiddagsavisene understreger endvidere deres rolle som kritisk vagthund.
- Når nyhedsmedierne beskriver deres journalistik, er nøglebegreberne "uafhængig" og "kritisk", men også "underholde" er et formål der går igen, ligesom "debatskabende", "aktuel" og "væsentlig". Flere understreger "fairness", "saglighed" og "korrekthed" som væsentlige kvalitetskvaliteter for nyhedsmedier og endelig fremhæver de fleste vigtigheden af at nå ud til deres målgruppe med unikt indhold.

Hovedkonklusionerne fra indholdsanalysen er:

- Ser man generelt på indholdet i danske nyhedsmedier, har kvaliteten forandret sig fra 1999 til 2012. Eksempelvis er antallet af kilder i morgenaviser, nicheaviser samt tv steget fra 1999 til 2012, mens de samme medier i samme periode har produceret færre redaktionelle enheder.
- Andelen af nyheder fra 2008 til 2012 er blevet større i netmedierne, mens andelen af traditionelle baggrundsgenrer er steget i printaviserne.
- Samlet set er andelen af hard news i forhold til soft news steget en smule. Der er en større andel af bløde nyheder i formiddagsaviser, regionale dagblade og lokale ugeaviser og en større andel af hårde nyheder i tv og på radio.
- På tværs af medietyper og platforme er der tale om et forholdsvist traditionelt kildebrug; de fleste kilder er mænd og kommer enten fra politik eller erhvervsliv.
- Ser man på forskelle fra platform til platform, skiller især nettet sig ud med korte formater, der giver plads til færre kilder end de længere formater i trykte medier.
- Morgenaviser, nicheaviser og tv bruger flest kilder per historie, mens formiddagsaviser, lokalaviser og radio bruger færre. Der bruges flest kilder, når historien handler om dansk politik, og færre kilder, når stofområdet er kultur, erhverv eller kriminalitet.
- Netmedierne publicerer den største andel telegramstof, mens de mere bearbejdede artikler (service-, rutine- og fokusjournalistik) udgør en større andel af de landsdækkende og regionale dagblade.
- Vi finder mest fokusjournalistik (den højeste grad af journalistisk bearbejdning i denne undersøgelse) når stofområdet er dansk politik, både i 1999, 2008 og 2012, men også erhvervs- og kulturstoffet er ofte fokusjournalistik. Der er mere beskeden journalistisk bearbejdelse af udenlandsk politik, sport, retsvæsen, forbrug og kriminalstof.
- Et casestudie af dagbladenes dækning af finanslovsforhandlingerne og finanslovsaftalen i 1999 og 2014 viser, at antallet af redaktionelle enheder er blevet mindre, men at emnet generelt behandles mere kritisk og med flere kilder i 2014 end i 1999.

Hovedkonklusionerne fra spørgeskemaanalysen er:

- Spørger man hhv. journalister, politikere og borgere om journalistikkens rolle, er der generel opbakning til et publicistisk ideal og en klassisk demokratisk journalistrolle, der indbefatter formidling, debatskabelse og kontrol med magthaverne.

- På spørgsmål om specifikke kvalitetsparametre er journalister og politikere generelt på linje med hinanden, men ikke med befolkningen. Eksempelvis anser journalister og politikere morgenaviser på papir for at have en højere kvalitet end tv. Befolkningen oplever omvendt, at tv har højere kvalitet end morgenaviser.
- Journalisterne vurderer, at kvaliteten af deres egen journalistik - og af den journalistik der produceres på det medie, hvor de arbejder - er bedre end den generelle kvalitet i nyhedsmedierne.
- Journalister på tværs af medietyper og platforme oplever ugentligt eller oftere at nyheder offentliggøres, selv om kvaliteten er for dårlig.
- En stor gruppe journalister vurderer at kvaliteten i nyhedsmedierne hverken er blevet bedre eller dårligere.
- Mediebrugerne vurderer ikke, at kvaliteten generelt i nyhedsmedierne er blevet dårligere.
- Politikerne adskiller sig fra journalister og mediebrugere ved at over halvdelen mener, at kvaliteten af nyhedsjournalistikken er blevet dårligere.

Hovedkonklusioner fra den perspektiverende PCA-analyse er:

- Den eksplorative undersøgelse af data om nyhedsbrug sammenholdt med data fra indholdsanalysen viser, at danske medier kan forstås ud fra to overordnede kvalitetsdimensioner, hhv. en aktualitetsdimension og en bearbejdningsdimension,
- Public Service tv og Radio er kendetegnet ved høj aktualitet og høj bearbejdningsgrad, mens lokale ugeaviser er kendetegnet ved lavere aktualitet og lavere bearbejdningsgrad. Netmedierne – både dem der har tilknytning til trykte og til elektroniske medier – er karakteriseret ved at have en høj aktualitet og relativt lav bearbejdningsgrad.

Samlet set leder rapporten til følgende hovedkonklusioner på tværs af de forskellige delanalyser:

- Publicisme og en demokratisk journalistrolle står stærkt i Danmark, både i forhold til danske nyhedsmediers selvforståelse, nyhedsindholdet og i forhold til journalister, politikere og mediebrugeres vurdering.
- Flere politikere end journalister og mediebrugere oplever, at den journalistiske kvalitet er blevet dårligere.

- På tværs af analyserne kan vi desuden se en differentiering mellem en "printkvalitet", der er kendetegnet ved en relativt høj bearbejdningsgrad, en stigning i andelen af baggrundsstof samt brug af flere kilder, og en "netkvalitet", der er kendetegnet ved relativt lavere bearbejdningsgrad, en stigning i andelen af nyhedsstof samt brug af færre kilder.

Derudover håber vi, at der vil være en lang række interessante konklusioner for læserne af rapporten undervejs i det omfattende empiriske materiale.

Anden del af rapporten "Demokratisk selvforståelse hos nyhedsmedierne" er en policy-analyse af 406 danske medier.

Tredje del af rapporten, "Nyhedsmediernes indhold", er en indholdsanalyse af i alt 23.989 redaktionelle enheder i 44 medier på baggrund af nedslag i 1999, 2008 og 2012. Samt indholdsanalyse af 459 redaktionelle enheder omhandlende finanslovsforhandlingerne og –aftalen i ni landsdækkende aviser i 1999 og 2014.

Fjerde del af rapporten "Sådan oplever politikere, journalister og borgere kvaliteter i journalistik" præsenterer tre spørgeskemaundersøgelser.

Femte del af rapporten præsenterer en eksplorativ PCA- analyse.

Ida Willig Mark Blach-Ørsten Jannie Møller Hartley Sofie Flensburg
Center for Nyhedsforskning, CBIT, Roskilde Universitet, januar 2015